

Frederik Borgbjergs indlæg om justitsminister P.A. Alberti

Taler

Frederik Hedegaard Jeppesen 18. oktober 1907
Borgbjerg
Førende taler for
Socialdemokratiet

Dato**Sted**

Folketinget

Omstændigheder

Alberti-sagen

Introduktion: I 1898 havde den unge paagaende social-demokratiske Journalist og Agitator Fr. J. Borgbjerg holdt sit Indtog i Folketingssalen, og i Løbet af faa Aar havde han tilkæmpet sig en Plads i forreste Række. Efter Systemskiftet i 1901, der bragte Bønderne i Besiddelse af Regeringsmagten, fik Socialdemokratiet sin store Chance som Oppositionsparti, og Borgbjerg blev aldrig træt af at foreholde det sejrende Venstreparti under J. C. Christensens Ledelse, at det havde svigtet sine gamle Idealer. Med særlig Fremgang bekæmpede man Justitsminister Alberti, og under Finanslovdebatten i Oktober 1907 aabnede Borgbjerg det svære Skyts mod ham med det Resultat, at Alberti et Aarstid senere maatte melde sig selv til Politiet som skyldig i Bedrageri til et Beløb af ca. 15 Mill. Kr. Dene Udgang af Kampagnen var en personlig Triumf for Borgbjerg og hans Parti og et tilsvarende Nederlag for Venstres Fører, den hidtil almægtige J. C. Christensen, der lige til det sidste forblindet havde holdt Haanden over den afslørede Storbedrager.

Konseilspræsidenten [J. C. Christensen] takkede i Gaar Socialdemokratiet for det Tilsagn, det ærede Medlem for Københavns Amts 2den Valgkreds (K. M. Klausen) under Forhandlingerne den første Dag havde givet om Støtte fra vor Side, hvis Regeringen skred til en alvorlig demokratisk Politik overfor Landstinget. Den højtærede Konseilspræsident tilføjede, at saa maatte vi ogsaa støtte ham og hans Ministerium under Arbejdet for Reformerne. Men Sagen er netop den, at det, som den højtærede Konseilspræsident kalder Arbejde for disse Reformer, efter vor Mening netop er af den Art, at det svækker Ministeriet selv, svækker dets egen Mulighed til eventuelt at optage en Kamp med det andet

Ting. Derfor maa vi selvfølgelig forbeholde os fortsat Kritik og fortsat Opposition overalt, hvor vi mene, at Ministeriet ved sin Stilling til Reformerne, ved hele sin Politik, ved sin Administration svækker Demokratiet og derved gør os langt mindre gunstigt stillede, hvis det Øjeblik alligevel skulde komme, da Kampen med det andet Ting om de store Mærkesager er nødvendig.

Jeg vil her dvæle en lille Smule ved den højtærede Justitsministers Administration. Jeg synes, at hele det Bevillingssystem, han er kommet ind paa, er af den Art, at det ikke kan bidrage til at fremme en sund offentlig Moral her i Landet. Der væves fra den Side Privatøkonomi og offentlige ministerielle Handlinger sammen paa en Maade, der efter min Mening er højst uheldig. Det begyndte allerede den Gang, da den højtærede Justitsminister modtog sin nuværende Embede uden at have givet Afkald paa visse Stillinger, der i hvert Fald tidligere, selv under Højres Regering, ikke ansaas forenelige med en saadan offentlig Virksomhed. Ærede Medlemmer huske alle, at den højtærede Justitsminister blev forespurgt, hvorvidt han vilde give Afkald paa sin Stilling som Formand for den sjællandske Bondestands Sparekasse, men offentlig gav det højst mærkværdige Svar, at han ikke havde Raad dertil, han kunde ikke leve af Ministergagen alene. Det var det første Tegn paa, at vi vare ved at komme ind i Tilstande, som jeg tror, mange finde højst uheldige.

Allerede under denne Forhandling har baade Socialdemokratiets Ordfører og senere det ærede Medlem for Ringsted (Zahle) fremdraget denne mærkværdige Praksis, der er i Færd med at udvikle sig med Hensyn til Bevillinger, og de have her nævnt Biografteaterbevillinger. Biografteatrene ere jo ved at blive de fattiges Teatre. Det kan godt være, at der klæber forskellige uheldige Forhold ved dem, men jeg tror, at det gaar med dem som med meget af det, man kalder den mindre gode Litteratur: Folk vænne sig til at læse, og saa komme de nok til at læse bedre Ting, Folk vænne sig til at se Biografteatrene og opdrages maaske derigennem netop til at sætte Pris paa de virkelige Teatre. Meget af det kan ogsaa være meget morsomt og interessant. Jeg har ikke set meget af det, men det, jeg har set, har for Resten været godt og i alle Henseender uskyldigt. Nu benytter den højtærede Justitsminister den mærkværdige Magt, han paa Trods af Grundlovens Ord om, at Censur aldrig kan indføres mere, har til at uddele Bevillinger og tage dem igen, ikke blot til en Censur, men til langt mere, til Udfoldelse af en højst ejendommelig personlig Magt. Ved dette Biografteater i Vimmelskaftet fratager han Indehaveren Bevillingen, fordi han har overtraadt et Politiforbud - det er Begrundelsen. Jeg mener, den rigtige Vej at gaa var at

anlægge Sag mod denne Mand, lade Domstolene afgøre, hvilken Straf han skulde have, hvis han har overtraadt dette Politiforbud, men i Stedet berøver den højtærede Minister ham Bevillingen og uddeler den til andre, og det for Resten til Trods for, at det var to andre Mænd, han væsentligt kom til at ramme, idet en Del af denne Forretnings Aktier - den var nemlig sat paa Aktier - var gaaet over til to andre Mænd. Den højtærede Minister berøver disse helt uskyldige deres Bevilling og giver den til sin personlige afdøde Vens Enke og til en ung Mand, der ikke har det fjerneste med Biografteatre at gøre, der ikke forstaar sig paa det, der ikke har været med at opdyrke denne Forretning, men er en Slægtning og god Ven af en anset københavnsk Bankmand, og det gør han under saadanne Forhold, at den ny Kontrakt har denne unge Hennings, som der er Tale om, ikke selv nogen Anelse om. Han har selv offentlig i et Interview udtalt, at Kontrakten laa paa Konferensraad Heides Kontor [Direktør for Privatbanken Axel Heide]. Det, synes jeg, er en højst mærkværdig Fremgangsmaade.

Ærede Medlemmer vide, hvorledes Censurudøvelsen fra dette Ministeriums Side begynder med Revuerne. Man begyndte ganske lempeligt med at forbyde Revuerne at omtale Ministrenes Personer. Følgen var, at Revuerne fra at være væsentligst politiske bleve, som jeg en Gang havde Lejlighed til at sige i denne Sal, mere erotiske. De maatte ikke give sig af med det offentlige Liv, derfor gik de over til at give sig mere og mere af med det .private, Saa rejste der sig i visse Kredse en Stemning imod dem, og saa gik Ministeren videre og har forbudt Revuer overhovedet. Hvor ende vi? Vi have nu set - det er allerede fremdraget her under Forhandlingerne - den Maade, hvorpaa Justitsministeren gaar frem overfor et virkelig dygtigt 011 fuldt alvorlist Teaterstykke.

Jeg maa her nævne, at den Censor, som Justitsministeren benytter, Hr. [Carl] Levin, gør i alle Maader Indtryk af al være ganske blottet for litterære Forudsætninger, ganske blottet fol' Kultur. Sammenligner man ham med den tidligere Censor, saa maa man dog sige, at Censursystemet fra Højreministeriernes Side blev udøvet med et vist Maadehold, og at den Mand, der var sat til al udøve denne Censur, var en litterært gennemdannet Mand. Jeg tror, at Hr. Levin netop er et Udtryk for det kulturelle Niveau, hvorpaa Justitsministeren og for Resten hele Regeringen desværre staar. Og jeg beklager det i høj Grad, fordi man fra Højres Side - jeg ser Højremændene le - betragter det som et Udtryk for Demokratiet. Men det er jo heldigvis en grundig Misforstaaelse. Nej, Demokratiets Mænd kunne godt være tilgængelige og

modtagelige for Kultur og ere det netop i ganske anderledes Grad end de udlevede Overklassers Mænd. Det, at et nyt Lag som BØnderne kommer op og frem, det, at et nyt Lag som Arbejderne organiserer og højner sig, betyder netop, at der i disse ny Lag - det ved enhver, som kender noget dertil og har haft med det at gøre - er ganske anderledes Modtagelighed for Kultur og Dannelse end hos de gamle, som sidde og kun skulle bevare det fra Fædrene nedarvede. Netop fordi Bønderne ere komne op, og Arbejderne efterhaanden rykke frem, skulde vi ogsaa have Mænd i Spidsen for Statens Styrelse og ind i det offentlige Liv, som vare gennemtrængte af moderne Kultur.

Det er ikke i den offentlige Morals Interesse, saa vidt jeg skønner, at Ministeriet er inde paa denne personlige Uddeling af Bevillinger, paa denne personlige Magtudøvelse, det er saamænd ikke for den offentlige Morals Skyld, man skrider saa stærkt ind. Den Maade, hvorpaa Censor Levin f. Eks. censurerer Varieteerne, er ingenlunde saa streng. Det er ikke saadan, at den højtærede Justitsminister sidder som en streng republikansk Cato, som en Mand, der betragter det som sin moralske Opgave at vaage over den sunde Moral her i Landet. Nej, Skørterne maa saamænd gerne være ret korte paa Varieteerne, der er ikke noget i Vejen, men alvorlige dygtige Skuespil forbydes. Den Maade, hvorpaa Censuren udøves, er ved at blive ganske latterlig. Censor skrider ind overfor bestaaende Teatre og paalægger dem, hvornaar de maa opføre visse Skuespil, og hvornaar de ikke maa, om de fØr Jul maa opføre ForbryderSkuespil, eller om de ikke hellere skulle vente til efter Jul.

Jeg nævnede før, at den Maade, paa hvilken Ministeriet og særlig Justitsministeren udøver denne Bevillings- og Censurmyndighed, som han desværre efterhaanden ved Forholdenes Ugunst har faaet, ikke just er Udtryk for Hævdelsen af den strenge offentlige Moral - nej, det ej' Synd at sige; den ene Lotteribevilling efter den anden uddeles i Flæng og Spræng: Landbrugslotteriet sidste Vinter, der skulde ophjælpe den ædle Hesteavl og det mindre Landbrug, et Lotteri til Opførelse af en Rytterstatue af Christian IX ovre paa Fyn, det vestindiske Lotteri - Lotteri, Lotteri, Lotteri. Jeg ser paa det forelagte Finanslovsforslag, at de dansk-vestindiske Øer ere anslaaede at give et Overskud paa 17.000 Frcs. Den samlede Indtægt anslaaes til 634.000 Fl-CS., hvoraf 560.000 skulle komme fra Lotteriet. Jeg synes, Danmark er godt i Færd med at blive et nyt Monaco, og jeg synes paa den Maade at gøre vod Land til en Spillebule baade her og der skal ikke ophjælpe den offentlige Moral.

Og saa føjer jeg til, at det efterhaanden er blevet saadan, at Folk rundt omkring spørge om Grundene til enhver saadan Handling, som Ministeriet og særlig den højtærede Justitsminister foretager sig. Naar f. Eks. Justitsministeren uddeler Bevilling til et Landbrugslotteri, der skal ophjælpe den ædle Hesteavl og det mindre Landbrug og fremme Væddeløbsbanen ved Ordrup Krat, spørge Folk om Grundene, og Grundene findes for øvrigt ogsaa, de ere ganske nærliggende. Del' findes Grunde i Justitsministerens eller hans Slægtnings Besiddelse, som ganske sikkert ville stige betydeligt i Værdi ved den ny Væddeløbsbane; det er ikke heldigt for den offentlige Moral, ikke heldigt for den sunde demokratiske Politik, at Folk saadan ved enhver Handling, som en Minister foretager sig, spørge om de personlige Grunde dertil.

Nu ser jeg i disse Dage, at den højtærede Justitsminister har givet Bevilling til et Apotek ude paa Gl. Kongevej, og i Modsætning til, hvad der tidligere har været Tilfældet, at man kun fastsætter Zonen, hvori et Apotek skal ligge, fastsættes nu selve Husnummeret, hvor det skal være, Man spørger om Grunden dertil. Den højtærede Justitsminister holder ellers meget af at holde sin Haand over Grundejersinteresser; i dette Tilfælde synes det ikke at være saaledes, idet den højtærede Justitsminister overordentlig faderligt har forhandlet med Værten i Forvejen for at sikre den Farmaceut, der skal rykke ind der, en passende og rimelig Husleje. Saaledes gaar den højtærede Justitsminister omkring som en Harun al Rasehid - det er tidligere sagt - eller som en tyrkisk Pasha og søger at gøre godt og ondt, hvor han kan komme til, og navnlig det sidste kommer han desværre tidt til.

Naar man læser om det, jeg her har fremdraget, kommer man til at tænke paa hans store Forbillede Hakon Jarl. De husker Trællen Karhers Ord om Hakon Jarl, som havde saa travlt med Mændene - og for Resten ogsaa med Konerne -, og som efter Oehlenschlägers Ord havde saa mange Ting i Hovedet og skulde »passe paa os alle sammen-s og altid være, hvor det kneb. Den højtærede Justitsminister er ogsaa altid til Stede, hvor der er noget at knibe.

Den højtærede Konseilspræsident var inde paa Socialismen - jeg skal om et Øjeblik komme tilbage dertil -, men jeg vil bede ham, naar han taler om det ny kommende Samfund, da ikke at glemme det bestaaende Samfund, det kapitalistiske Samfund.

Havde man sociale Røntgenstråler, hvormed man kunde se ind deri, vilde man

faa slemme Ting at se. Jeg har straks efter Systemskiftet, ved Finanslovens 1ste Behandling, lyst efter en Aktielov, og der blev fra Ministeriet svaret, at en saadan skulde komme, der forelaa allerede en Kommissionsbetænkning fra Indenrigsminister Bramsen. Men den er stadig ikke kommet, og jeg gentager nu mit Spørgsmaal : Kunne vi i en nær Fremtid vente en Aktielov? Den er højst paatrængende; thi for hvert Aar der gaar, bliver Aktiesvindelen mere og mere om sig gribende. Det lider hele Samfundslivet under, og det lide i højeste Grad ogsaa Arbejderne under. Den gode Presse, Pressen i det hele taget, søger at gøre sin Pligt der for at komme til Bunds i disse Forhold. Men jeg forudskikker her nogle Bemærkninger, fordi jeg om et Øjeblik vil komme til at fremdrage, hvorledes Pressens Virksomhed paa dette Omraade for at afsløre Aktiesvindelen og komme til Bunds deri og derved frembringe bedre Tilstande ogsaa er ved at komme ind under Censur. Der er ved at opstaa en ny Censur overfor Pressen af en ganske ejendommelig Art, som ikke hidtil har været offentlig fremdraget, men som jeg vil fremdrage her i Dag.

Jeg forudskikker her den Bemærkning, at der for nylig døde en Mand, der for Øvrigt stod i nært Venskab til den højtærede Justitsminister, Oscar Køhler, hvis Forretning var omdannet til et Aktieselskab. Jeg har her liggende for mig et Regnskab for dette Aktieselskab pr. 1. September 1907. Jeg skal ikke trætte ærede Medlemmer med at gennemgaa det her, men De kunne bag efter alle sammen faa det at se. Enhver der f. eks. er kendt med Andelsforetagender paa Landet eller med Forbrugsforeninger, eller enhver Arbejder, der er kendt med kooperative Foretagender, enhver, der kender sunde Forretninger, vil ved at gennemlæse dette Regnskab finde det horribelt. Det ender med et Overskud af Aktiver over Passiver af 103.000 Kr. Kort Tid efter døde Indehaveren, og det viste sig, at han efterlod sig en Gæld paa 1 Mill. Kr., hvoraf Aktieselskabet skylder de 600.000 Kr. bort og Personen de 400.000 Kr. Der er nemlig Personen Oscar Køhler og Aktieselskabet Oscar Køhler. Jeg gør opmærksom paa, at efter Oplysninger, jeg har fra god Kilde, er der blandt andet foregaaet det, at Personen Oscar Køhler garanterer Aktieselskabet Oscar Køhler for 100.000 Kr.

Nu er der et Blad, der tager fat paa at paavise disse Misbrug, og det bringer den 5. Oktober en Artikel med Overskrift: »Aarhundredets største danske Svindleraffære afsløret«. [»Middagsposten«, Red. Johs. Hansen]. Det gør de indledende Skridt og bebuder, at der om Mandagen skal følge en Artikel, der gaar nærmere ind derpaa. Hvad sker saa? Saa træder Censuren i Virksomhed. Saa kommer Censuren fra den højtærede Justitsminister i en ny, ganske

ejendommeligt og højest mærkværdigt Form. Den gaar ud paa at forbyde Pressen at omtale saadanne Ting, som jeg dog mener, det er i hele Samfundets velforstaede Interesse blive omtalte. Dette Blads Redaktør er i den interessante og for ham meget beklagelige Stilling, at han for nogle Aar siden er bleven idømt 4 Maaneders Fængsel. Han søgte om betinget Benaadning, men blev ikke benaadet. Derimod blev Straffen udsat, og den er endnu ikke eksekveret, under Hensyn til Mandens skrøbelige Helbred. Men derved hænger der jo et truende Sværd over denne Mands Hoved, thi Justitsministeren kan, hvad Dag han vil, lade denne Straf blive eksekveret. Redaktionssekretæren ved Bladet er ogsaa betinget henaadet - ogsaa det gør naturligvis Bladet til en vis Grad afhængigt.

Jeg maa i denne Forbindelse sige, at vi fra vor Side, naar der har været Tale om betinget Benaadning og lignende Ting, jo altid have hævdet - og det har ogsaa været Folketingets gamle Standpunkt -, at det skulde Domstolene og ikke Justitsministeren afgøre, vi vilde have betingede Straffedomme. Jeg erkender, at der er gjort adskilligt godt ved de betingede Benaadninger, men paa den anden Side kan man ikke være blind for, at naar det er Justitsministeren, altsaa en enkelt Person og ikke Domstolene, der træffer Afgørelsen, giver det denne Minister Anledning til megen personlig Magt og personlig Vilkaarlighed.

Altsaa, denne Aktiesvindel skal afsløres, og den første Artikel er bragt af dette Blad .... Da nu denne Artikel om Aarhundredets største danske Svindelaffære var bragt, sendte den højtærede Justitsminister' Bladets Hedaktør følgende Brev:

»Hr. Redaktør Johannes Hansen.

Jeg vilde sætte megen« - Ordet »megen« er dobbelt understreget - s Pris paa, at det intet mere skrives i Middagsposten om min gamle Ven, Oscar Køhler, og paa at den til i Morgen, Mandag bebudede Artikel ikke fremkommer. Lad de Døde hvile i Fred - særligt da de ikke kan forsvare sig.

Ærhødigst A. Alberti«.

Brevet er adresseret til: »Johannes Hansen. »Middagspostene. Privat. Haster.

Og Artiklen udeblev ogsaa, Fortsættelsen af disse Artikler er ikke fremkommen. Jeg finder, det er en Form for Udøvelse af Censur, som er meget uheldig. Jeg

finder det meget uheldigt, at Landets Justitsminister overfor et Blad, hvis Redaktør og Redaktionssekretær ere stillede paa den omtalte Maade, benytter sin Myndighed til at standse en Artikelrække, der dog har det almenyttige Formaal at afsløre Aktiesvindelen her i Landet. Jeg tror ikke, den Slags Ting pynter paa den offentlige Moral. Den højtærede Justitsminister har jo sit eget Blad til Raadighed, sit legitime Organ »paa Tro og Love«, det ærbare, men maaske i Længden lidt kedelige »Dannebrog«; hvorfor vil han holde andre Blade, hvorfor vil han paa denne Maade, hemmeligt og lønligt, skaffe sig Indflydelse paa andre Blade? Jeg husker, at en Højreminister blev meget stærkt angrebet fra Venstres Side, fordi der var Mistanke fremme om, at han skulde eje en Aktie eller nogle Aktier i et Blad, der for Øvrigt var det her omhandlede Blads Forgænger. Der blev fra Venstres Side rettet ganske overordentlig skarpe Angreb paa denne Højreminister. Jeg husker, at der endnu længere tilbage i Tiden var en Højrepolitiker, som blev meget stærkt kompromitteret, fordi han stod i Forhold til et Blad, der hed »Den ny Socialist«. Hvis man har fulgt det Blad, jeg her har nævnt, kan man ikke have været blind for, at i den Tid, disse Straffedomme have hængt over Hovedet paa det, har det angrebet det radikale Venstre og en vis fløj af Højre, men aldrig Regeringen eller Ministrene. Det har støttet separatistiske Tendenser indenfor Arbejderbevægelsen, det har støttet halvt anarkistiske Tendenser, hvad Justitsministeren jo overhovedet heller ikke synes fremmed for. Jeg erindrer om, at under den antisocialistiske Valgbevægelse her i København optraadte en Agent Jensen paa den Maade, at han holdt Brandtaler paa de socialdemokratiske Møder og optraadte som moderat Arbejder paa de antisocialistiske Møder, og han blev tagen stærkt under Vingerne af den højtærede Justitsministers Organ og omtalt overordentlig velvilligt.

Men naar jeg har fremdraget denne Sag, er det, fordi vi her staar i Fare for at komme ind paa et Skraaplan. Hvis Justitsministeren vil benytte den Omstændighed, at han kan faa en Strafs Udførelse udsat eller vil benytte den betingede Benaadning paa den Maade, at han derved skaffer sig Indflydelse paa et Blads Redaktion, hvor ere vi saa henne? Det kan jo hælde mange Redaktioner rundt omkring i Landet, at der kan overgaa dem en Straffedom - Redaktørstillingen er en udsat Post -, og da der er Mennesker - saaledes er nu en Gang den menneskelige Natur', og der kan være mange begrundede Aarsager derfor -, som ere meget barige for at gaa i Fængsel - det kan, som vort Fængselsvæsen er, ogsaa tidt være nedbrydende for deres Helbred, maaske ganske Ødelæggende -, kunde Justitsministeren paa den Maade faa en Magt over

en Del af den danske Presse, som efter min Mening var meget farlig.

Det personlige Regimente, der udøves fra Justitsministerens Side, er en Blanding af Landsfaderlighed 'og tyrkisk Pasharegimente, men vi ville ikke være undergivne et saadant Vilkaarlighedens Regimente.

Den højtærede Konseilspræsident søgte at bekæmpe Socialismen med den gamle, tarvelige Talemaade, at under Socialismen bleve vi jo alle Tjenestemænd, og saa vilde det private Initiativ og Energien forsvinde. Jeg vil dertil for det første sige, at det at blive Tjenestemænd er jo at faa en økonomisk betrygget Stilling, hvad der ikke i og for sig plejer at skræmme Folk stærkt. Hver Gang en saadan Stilling, der giver en vis Økonomisk Betyggelse, er ledig, strømmer der Hundreder og atter Hundreder til for at søge den. Jeg synes heller ikke, den højtærede' Konseilspræsident har Ret i at udslynge den Anklage mod Tjenestemænd og Embedsmænd, at de mangle privat Initiativ og Energi. Selv Ministrene ere Tjenestemænd, de øverste, vi have her. i Staten. Jeg saa forleden Dag udtalt, at skulde Ordet Funktionær afløses af Ordet Tjenestemand, saa burde Ordet Minister ogsaa fordanskes og gøres til Tjener, og det kan der være noget i, det vilde i og for sig ikke være nogen daarlig Titel for Ministre, naar man forklarer den ret, at de ikke skulde være Hoffets Tjenere, hvad de nu alt for ofte ere, men Folkets Tjenere.

Men naar den højtærede Konseilspræsident taler om, at Tjenestemænd ikke vilde kunne være i Besiddelse af Initiativ og Energi, saa synes jeg, han udslynger en Anklage mod den danske Funktionærstand, Embedsstand, som er ganske uberettiget. Den højtærede Konseilspræsident er ellers ikke saa bange for, hvad der smager af Staten, og det ere de øvrige Ministre heller ikke. Der ligger for os et Kort over de foreslaede Jernbaner, og der vil man finde, at Ministrene i høj Grad søge at sikre deres Valgkredse Statsbaner, medens de andre kun faa Privatbaner. Baade KØge, Hingkøhing, Storeheddinge osv. søges forsynede med Statsbaner. Ministrene selv ere ganske klare over, at Statsdrift slet ikke er saa daarlig; naar det drejer sig om deres egne Valgkredse, ere de parate til at sikre deres Vælgere denne Fordel. Jeg vil endvidere sige, at vi have jo et mærkeligt Eksempel paa, at ved Stats drift - naar Staten interesserer sig tilstrækkeligt for Fremskridt - udøves der en umaadelig Energi, og der virker Initiativet i høj Grad. Jeg tænker her paa den militære Industri. Der er intet Omraade, hvor Energien og Initiativet gør sig gældende i den Grad, og det er endda et Statsmonopol. Ja, hvis Staten kun vil interessere sig en Tiendedel af, hvad den

nu interesserer sig for Militærvæsenet, for det Økonomiske Livs Fremgang, for at skaffe Brød alle de Steder, hvor det nu mangler, ja, saa vilde den ogsaa paa disse Omraader kunne udfolde en ganske anderledes Energi og Initiativ, end den gør.

Men hertil kommer, og det er Hovedsagen, at Konseilspræsidenten ganske misforstaar Socialismen, naar han fremstiller den paa den Maade, at gennem den skulde alle blive Tjenestemænd eller Embedsmænd. Ja, man kan jo sige del, men naar alle blive Tjenestemænd, saa er der ingen Tjenestemænd længere. Socialismens Formaal er, at selve det arbejdende Folk overtager Produktionsmidlerne, Socialismen er selve Folkets Økonomiske Selvstyre, og til denne ny Samfunds tilstand, der vokser organisk ud af det nuværende Samfund, ligesom det nuværende Samfund voksede organisk ud af det, der gik forud, til dette ny Samfund opstaa Organerne, Produktions- og Omsætningsorganerne, for vore øjne. I Fagforeningerne, i de kooperative Sammenslutninger, i Andelsforetagenderne og Forbrugsforeningerne vil Konseilspræsidenten da ikke paastaa, at der er mindre Energi og Initiativ til Fremskridt end i private Foreninger. Bønderne ude paa Landet have forstaaet, at de behøve ikke at overlade til den enkelte Mælkeopkøber at danne et Fællesmejeri og benytte Tidens moderne Teknik og derved skumme Fløden og tage hele Udbyttet, nej, de forstode, at de ved Sammenslutninger, Organisationer, Kooperationer vare i Stand til at skaffe sig selv Fordele. Andelsforetagenderne ere ingenlunde stagnerende, hele den kooperative Virksomhed, som f. Eks. Trafikministeren er Tilhænger af, er ingenlunde stagnerende, men viser uhyre Fremskridt. Det viser, at netop en saadan social Organisation, hvor Folket slutter sig sammen for selv at tage Produktionen og Omsætningen i sin Haand paa ingen Maade svækker Fremskridtet, men tværtimod i allerhøjeste Grad vil fremme det.

Den højtærede Konseilspræsident talte om, at Husmændene og de smaa Bønder ikke vilde være tilgængelige for Socialismens Tanker, de vilde, mente han, fastholde den private Ejendomsret til Jorden, som de nu kende den. Maa jeg da minde om en lille Bog, som Konseilspræsidentens nuværende Kollega, den højtærede Finansminister, udgav for nogle Aar siden om offentlig Fæste. Der viste han, hvorledes den private Ejendomsret til Jorden havde spillet Fallit, han viste, at den saakaldte Frase: Fri Jord i fri Mands Haand, havde vendt sig til sin egen Karikatur, idet Arbejderne nu ere ufri Mænd under Kapitalens Aag. Det var Redaktør Vilhelm Lassens Mening den Gang, og han saa sikkert rigtigt paa Forholdene. Saadan som den private Ejendomsret, ogsaa til Jorden, virker, virker den paa den Maade, at Kapitalen griber mere og mere om sig og bringer

det arbejdende Folk under sit Aag. Vi have haft en overmaade rig HØst dette Aar. Men naar nu Landmanden, baade Husmændene og Bønderne, tager Kornet hjem, er det ikke saadan som for 100 Aar siden eller noget mere, at der kommer en Ladefoged og tager hvert tiende Neg ud, men de maa dog betale Tiende. Nu kommer der en usynlig Ladefoged, og det er Kapitalen, og den tager ikke hvert tiende, men hvert femte, fjerde eller hvert andet Neg. Nu maa Husmanden og Gaardmanden svare Rente til Kapitalen og aflevere en meget stor Part af Udbyttet for det Arbejde, de have gjort. Saadan er Forholdet, og den danske Husmandsstand vil forstaa, at vi Socialdemokrater, der ville give Jorden i deres Haand, som dyrke den, saaledes at de, der dyrke Jorden og gøre Arbejdet, kunne faa det fulde Udbytte af Arbejdet, ere netop dem, der ville det arbejdende Folks Vel; og de ville i højere og højere Grad slutte sig til Socialismen og til Socialdemokratiet.

Der er talt om Haager Konferencen. Jeg bebrejder det højtærede Ministerium, at det har lagt saa ringe Vægt paa denne Konference, som det har gjort og vist ved den Delegation, det sendte derned. Ministeriet sendte nemlig en Delegation til Haag, som bestod af den danske Gesandt i Amerika, vor Gesandt i Washington, en Admiral, en Kammerherre fra Udenrigsministeriet og en Kammerjunker fra Udenrigsministeriet. Det var ikke Mænd, der havde virket i Fredssagen, det var ikke Mænd, der havde virket hverken i Hjemlandets eller den internationale Fredsbevægelses Tjeneste. Der havde været adskillige Mænd - der sidder saaledes en Mand i denne Sal, maaske flere -, der havde været ganske anderledes skikkede til at optræde paa den danske Befolknings Vegne dernede. Jeg hører ikke til dem, der overvurderer Betydningen af Haag'er Konferencen, men jeg vil heller ikke undervurdere den, jeg ved, at den i den internationale Fredsbevægelse, som den er et Udtryk for, er vokset op, dels under Frygt for de Følger, som de moderne Krige ville faa, dels under Trykket af den internationale Arbejderbevægelse, som er oppe i alle Lande, og som mere og mere underbygger Fredsbevægelsen. Det ærede Medlem for Thisted (N. Andersen) henvendte nogle Ord til os Socialdemokrater og talte om Forsvarssagen og nævnte den gamle Kejser dernede i Østerrig som en af Støtterne for Freden, og det ærede Medlem forudsatte, at hvis han skulde dø, kunde der ske store Omvæltninger, og Freden kunde staa paa Spil. Jeg sagde til mig selv, da jeg hørte denne Udtalelse: Er det den Støtte, som Forsvarerne af det nuværende Samfund bygge paa, en saadan enkelt Mand? Jeg tror ikke, det vil have stort at sige, om en saadan enkelt Mand lever eller gaar bort, nej, vi Socialdemokrater bygge paa noget ganske andet, paa Arbejdernes internationale Sammenslutninger. Det er

en reel Magt, som vokser Aar for Aar; paa den bygge vi vort Arbejde for Freden og vor Kamp mod Militarismen.

Vi fastholde, hvad det ærede Medlem fra Ringkøbing [J. C. Christensen] sagde den 17. Januar 1899, at til syvende og sidst er der dog for et lille Land som vort intet andet at gøre end at haabe paa, at Uretten ikke skal gaa for Ret. Til syvende og sidst er der intet andet at gøre end at appellere til den internationale Retfærdighed. Den Gang kunde man ikke se nær saa tydeligt og klart som nu, for nu er der vokset et internationalt Arbejdersamfund op, som afgiver en reel Garanti for Freden. Jeg husker, hvordan man i 20-30 Aar har malet Krigsfaren paa Væggen; i 1885-88 -98-1904, hver Gang Militærskruen skulde drejes endnu en Omgang rundt, hver Gang der skulde kræves ny militære Udgifter, maledede man den europæiske Krigsfare paa Væggen, men Krigen brød ikke ud. Vi have i 36 Aar ikke kendt nogen Krig mellem civiliserede Stater i Europa; det er en Ting, som det er værd at lægge Mærke til. Alligevel vokse ganske vist Rustningsudgifterne i alle Lande, og hvorfor gøre de det? Fordi - det er nu min Forklaring, og jeg tror, det er den eneste Forklaring, der er - fordi Rustningerne ikke længere blot tjene udadtil, men fordi Militærvæsenet rundt om i de forskellige Lande er Overklassernes Værn mod det arbejdende Folk. At Rustningerne stadig vokse, skyldes Frygten for, at Arbejderne, Folket selv, skulle tage Styret. Men det arbejdende Folk rundt omkring i de forskellige Lande er ved at vaagne. Der holdtes i Stuttgart i Sommer en Kongres, hvor 900 Repræsentanter for 10 Millioner fagligt og politisk organiserede Arbejdere erklærede, at de ikke vilde Krig. Der er vokset et Værn op af betydelig Værdi for Freden og Selvstændigheden ogsaa i et lille Land som vort. Vor Internationalisme er uløselig sammenkædet med vor nationale Følelse, og vi tro netop, at vi gavne vort Land og bygge det op og sikre dets Fred ved denne internationale Sammenslutning.

Men jeg forstaar meget godt, hvad den ny militaristiske Bevægelse, som nu er i Færd med at komme op, skal bruges til. Konseilspræsidenten hal' jo i Gaar skitseret den kommende Politik: i Vinter skal Valgrets- og Toldforliget gøres i Stand, og først i næste Samling skal Forsvarssagen komme frem. Ja, de store Spørgsmaal, som hidtil have skilt Højre og Venstre, Valgretten, Toldspørgsmaalet og de andre, skulle ud af Verden, og saa skulle Venstre og Højre samle sig under den ny Militarismes Fane. Militarismen skal bruges mod det arbejdende Folks Prigørelseskamp, som Militarismen blev brugt af Iløjre i sin Tid mod Bøndernes Fr'igørelseskamp. Det forstaar jeg meget godt, det er

Meningen. Den anlisocialistiske Politik, der forberedes, denne Sammenslutning af de besiddende mod de besiddelsesløse, ser saa grim i al sin Nøgenhed, at det ikke gaar an at fremstille den nøgen overfor Befolkningen. Nej, den skal tilsløres, den skal have en Ide, og da den ikke har den store demokratiske Ide, som Bønderne tidligere samledes om, som Arbejderne nu samles om, maa den have en anden Ide, og saa hejser den den militaristiske Ides Fane og skal gaa til Kamp derunder mod alle os andre, mod Socialdemokrater og alle ærlige Demokrater. Saadan er Stillingen, men det vil Befolkningen forstaa, og vi ville drage de Udtalelser frem, som de nuværende Ministre have fremsat, og vi staa fremdeles fast paa dem.

Vi mene endnu, hvad Redaktør Vilhelm Lassen skrev i 1886, og var det ikke fædrelandsløst af ham at sige det den Gang - og det hævdede han, at det ikke var -, er det heller ikke fædrelandsløst af os fremdeles at hævde, som Bedaktør Vilhelm Lassen skrev i 1886: »Vort Militærvæsen hviler paa en kolossal Løgn. Den Løgn nemlig, at vi kunne forsvare os med Vaaben. Vi ville gøre vort til at lære Folket, at Militærvæsenet er Danmarks Ulykke. De forsikre, alle de, der ruste, at det er for at bevare Freden. Men Rustninger, selv for at forsvare Freden, er Fredens værste Fjende«. Ja, det danske Militærvæsen hviler paa en Løgn, og Folketingsmanden for Ringkøbing saa det den 17. Januar 1899, at vi kunne ikke værne Neutraliteten, vi kunne kun konstatere den, mere mægte vi ikke, og saa maa vi til syvende og sidst appellere til Retfærdigheden. Nu findes der en international Domstol i Haag, og nu staar der Arbejdere i Millionvis sammensluttede over hele Verden, der i Stuttgart have erklæret, at de ikke ville Krig.

Den højtærede Konseilspræsident talte om gamle Bebel [den tyske Socialdemokrat F. A. Bebel], talte saa fortroligt om ham, som om det var hans Ungdomsven, og talte om, hvad gamle Bebel havde sagt, men den højtærede Konseilspræsident viste ved denne Udtalelse, at han ikke har Begreb om, hvad Bebel har sagt, og hvad Bebel mener. Hvad Bebel sagde, var, at hvis det russiske Czardømme vil krænke Tysklands fri Institutioner, som Tyskland dog til en vis Grad har i Sammenligning med Czardømmet, Pressefriheden og Foreningsfriheden, vilde han være med til at gribe til Vaaben, og saa skulde det tyske Folk befri det russiske Folk for Czarvældet. Det sagde han. Men samtidig har han sagt, og han gentog det i Stuttgart, at overfor enhver Angrebskrig vilde det tyske arbejdende Folk rejse sig med sin yderste Kraft. Bebelog hans Partifæller stemme i den tyske Rigsdag mod enhver Groschen og enhver Mand

til det nuværende Militærvæsen, og de have erklæret, at de ville rejse sig med den yderste Kraft mod enhver Angrebskrig. Der have vi Haabet, det eneste, men ogsaa fuldt betryggende Haab for et lille Land som vort: en Angrebskrig fra en Stormagts Side er i vore Dage efter vor fulde og faste Overbevisning bleven en Umulighed, thi nu staar den socialdemokratiske, organiserede Arbejderklasse der, som vil lade det komme til det yderste - det lovede Repræsentanterne folk Arbejderpartiet hinanden i Stuttgart, at de vilde lade del: komme til det yderste for at forhindre en saadan Krig, Jeg hævder da, at Socialdemokratiet, som bygger paa den internationale Sammenslutning, i Virkeligheden er med til at skabe et virkeligt Værn for vor nationale Frihed, for vor nationale Selvstændighed.

Kilde

www.danmarkshistorien.dk

Kildetype

Dokumentation på online medie

Tags

Folketingstale, Politisk tale, Socialdemokratiet

Relateret

10. marts 1902

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/f-borgbjerg-retter-i-folketinget-et-kraftigt-angreb-paa-justitsminister-p-a-alberti>